

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет соціології
Кафедра галузевої соціології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:
“ СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЩОДО
ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ В УКРАЇНІ”

Спеціальність: 054 «Соціологія»
Освітня програма: «Соціальні технології»
Освітній ступінь: бакалавр
Кваліфікація: бакалавр соціології

Автор:
Балаж Андрій Віталійович
студент 4 курсу

Науковий керівник :
Петренко-Лисак Алла Олександрівна
доцент, кандидат соціологічних наук

Протокол № _____ від «___» _____ 20__ р.

Зав. кафедри _____ доцент Безрукова О. А.

підпис

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МІСЬКИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ В СОЦІОЛОГІЇ ТА УРБАНІСТИЦІ	5
1.1 Поняття публічного простору	5
1.2 Основні принципи формування публічних просторів: світовий та вітчизняний досвід.....	9
Висновки до розділу 1	13
РОЗДІЛ 2. ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА ОПАНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	14
2.1 Проблема привласнення публічних просторів	14
2.2 Соціальні конфлікти навколо публічних просторів.....	18
Висновки до розділу 2	21
Висновки до розділу 3	28
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31

ВСТУП

Актуальність. Після здобуття незалежності в 1991 році Україна повстала перед необхідністю формування власної урбаністичної традиції: застарілий модерністський догмат функціоналізму часів Радянського Союзу виявився не здатним повною мірою забезпечити соціальні та побутові запити населення країни. Змінились культурні орієнтири країни, новий курс, нові запити. Суспільна думка зосередилась на запозиченні та опрацюванні урбаністичного здобутку західної традиції останніх десятиліть. Архітектура, будучи одним із видів мистецтва і одночасно науки несе чітке відображення духу епохи, в якій реалізуються нові рішення.

Процес реабілітації публічних місць, що торкнувся багатьох європейських міст у 90-і роки ХХ сторіччя, не міг не стати одним із предметів розглядання нового українського урбанізму у час незалежності. Серед кіл українських фахівців, дослідників з'явилася можливість – і навіть необхідність! – розв'язати проблеми, що накопичувались десятиліттями в просторі сучасного міста, звертаючи увагу на досвід американських та європейських колег. Прискорені темпи лібералізації економіки спонукали до досягання та опрацювання методів диверсифікації не тільки певної галузі виробництва чи впровадження нових методів комерційної діяльності, але й перетворення великих обсягів (площі) державної чи муніципальної власності на приватний простір.

Ця тенденція не могла не стати наріжним каменем української урбаністичної традиції в нових умовах формування економічної та соціальної політики та формування нового вигляду міст. У 2020-х роках, коли держава частково перетравила деінде болісний процес приватизації муніципальної власності як одного з необхідних елементів трансформації суспільства та закладання фундаменту ліберально-демократичного суспільства, знову повстало питання реабілітації публічних просторів у місті – як тридцять років тому у європейському урбаністичному середовищі почався аналогічний рух. В даній роботі буде розібраний приклад приватизації суспільного простору у вигляді житлових комплексів у сучасних великих містах України.

Наукова проблема: дослідження публічних просторів в українському урбаністичному дискурсі переважно охоплюють архітектурні та правові аспекти, тоді як існує потреба в соціологічному вивченні та описанні даної проблеми.

Мета дослідження: соціологічно охарактеризувати та описати проблему порушень публічних просторів в сучасних українських містах.

Об'єкт : порушення публічних просторів в містах сучасної України

Предмет: соціальні аспекти порушень публічних просторів в сучасних українських містах.

Завдання:

- Дослідити еволюцію поняття публічний простір
- Визначити основні принципи формувань публічного простору
- Охарактеризувати проблематичні тенденції публічного простору в сучасних українських містах
- На основі дослідження виявити соціальні аспекти правопорушень публічного простору на прикладі закритих житлових комплексів міста Київ

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, переліку використаних джерел

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МІСЬКИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ В СОЦІОЛОГІЇ ТА УРБАНІСТИЦІ

1.1 Поняття публічного простору

Публічний простір є основною та ключовою категорією демократичної урбаністичної традиції, він виконує функції повсякденного простору та «сцени» для політичної активності громадян. Популярна антитеза приватного та публічного простору у контексті міста має форму власності, режимів управління й публічного доступу, регламентації індивідуальної та колективної поведінки, правилах користування, характері й можливих обсягах соціальних інтеракцій, виключення й дискримінацій. Для постсоціалістичних міст, а також західних «це протиставлення актуальне, і водночас воно все більше розмивається»[25, с.304]. Аналіз функціонування сучасних міських просторів, виявив, що зазначені простори не є публічними, а також не можуть бути віднесені до приватних. Сьогодні у містах зменшується кількість «традиційних» публічних просторів (площ, парків) більшає кількість місць з невизначеним режимом публічності.

Публічний простір розглядався у «класиків» постмодернізму Ханни Арендт, Юргена Хабермаса, Джейн Джекобс, Річарда Сеннета; в окремих випадках вони спеціально досліджували цей феномен, присвячуючи йому окремі роботи. Різниця в трактуваннях перш за все відноситься до принципового моменту: даний топос може мати відмінні один від одного сутнісними характеристиками, інтерпретуватися в «формі як реального, так і віртуального простору»[24, с.17]. Проте, при всіх відмінностях, до кінця ХХ в. в гуманітарних науках склався відносний консенсус в розумінні «публічності». На перший план висунулися течії, умовно пов'язані з іменами Х. Арендт і Ю. Хабермаса: вони мають загальні підходи, але роблять акценти на різному часовому і смисловому наповненні суспільного життя. Отримала визнання і концепція Р. Сеннета - К. Гіртца. Їх можна вважати «мейнстрімом», до якого примикають менш відомі концепти. Ханна Арендт трактує публічність як простір зустрічей вільних

громадян і вироблення ними, в результаті обговорення, деякою узгодженої точки зору на хвилюючі питання спільного суспільного життя. Вона розглядає публічну сферу не як медійне, віртуальний простір інформаційного обміну, а як реальну сферу безпосередньої взаємодії людей - «належність інших, які бачать, що ми бачимо, і чують, що ми чуємо, засвідчує нам реальність і нас самих».

Х. Арендт, як і більшість дослідників публічності, пов'язує цю сферу з появою демократії, і тому з публічним життям, за її уявленнями, асоціюється антична грецька агора, римський форум. Дійсно, грецька агора максимально задовольняла умовам «представлення». Еклесії Афін, що є вищим органом полісної влади, характеризувала виняткова для Стародавнього світу суверенність: ніхто не міг обмежити її компетенцію, так як єдиним методом впливу на збори було переконання, і тому демагоги, які володіли ораторським мистецтвом, ставали народними вождями.

Поліс інтерпретується Х. Арендт як дискурсивне простір, а античний грек - як людина політична: сам поліс конституюється безпосередньо його вільними громадянами: «Не Афіни, а афіняни були полісом». На агори античний грек проводив більшу частину свого дня, заповнюючи цей час звичними і тому буденними заняттями: торгівлею, їжею, спілкуванням, обговоренням нагальних питань, отримуючи інформацію та, в свою чергу, ділячись їй. Публічний простір античності, проте, мало дуже обмежений характер: громадянами були тільки свободнорожденні жителі міста, чоловіки старше 20 років. Таким чином, безправними залишалися жінки, іноземці-метеки, раби - практично публічна сфера охоплювала лише восьму частину населення.

У Римі аналогічним публічним простором був форум, тобто та ж ринкова площа, серце міського життя. Вона була центром політичного і культурного життя міста - одночасно місцем народних зборів, здійснення правосуддя, джерелом інформації. Тут же, як правило, знаходився головний храм. «Люди прямували в центр, щоб зробити покупки, взяти участь в громадському житті, послухати відомих ораторів або адвокатів, дізнатися новини, зустрітися з діловими партнерами, так і просто провести час, видивляючись по сторонах, граючи в азартні ігри, закушуючи»[23, с.66]. Сюди ж, в першу чергу, прагнули

потрапити провінціали, які приїхали в столицю.

У Новий час в ході буржуазних революцій ліквідуються станові бар'єри, затверджуються соціальні та політичні права. В практику знову повертаються демократичні процедури. Проте, одночасно з розширенням цивільного контингенту відбувається занепад публічної сфери: при всьому демократизм процедур фізично навряд чи реально було забезпечити великому числу громадян можливість збиратися разом, безпосередньо бути присутніми, брати особисту участь в обговоренні законів, в рішенні про їх вступ в дію. З виникненням друкованої продукції, з розвитком засобів масової інформації відпадає потреба в безпосередньому контакті для отримання інформації, в особистому «тілесному» участю в дискусії-предстоянні, і людина обмежується інформацією, що отримується за допомогою медійної продукції: «кожен загнаний тепер в свою суб'єктивність, як в ізолятор, і ця суб'єктивність не стає менш суб'єктивною».

Інша модель вільної дискусії з використанням публічного простору описана у Ю. Габермаса. Тут публічна сфера представлена як неформальна мережа для обміну інформацією[21, с.418]. Вона відтворюється через комунікативне дію, для якого достатньо володіти рідною мовою, тобто в основі її функціонування лежать повсякденні комунікативні практики. Хабермас вважав, що саме в XVIII в. динаміка розвитку капіталізму, потреба в класу підприємців, що знову складався, призвели до усвідомлення необхідності максимально розширити ряди учасників політичних дискусій, надати їм свободу слова. Обговорення в пресі передбачуваних реформ, парламентські дебати відповідали тенденціям, які формували і динамічно розвивали ринкові відносини.

Публічна сфера, як вона представлена в концепції Ю. Габермаса, відповідає уявленням філософа про вільну комунікації[21, с.418]. Для неї необхідно виконання базисних умов: учасники комунікації повинні бути рівні і вільні від зовнішніх примусів, до яких можуть відноситися маніпуляції, політичний шантаж і т. П .; публічна дискусія повинна відбуватися з приводу значних проблем, що мають сенс для всіх учасників дебатів; не може бути

заборон на обмеження дискусії, кожен з її учасників має рівні права. У XIX ст., Таким чином, склалися основні риси публічної діяльності: відкрита дискусія, критика влади, гласності, незалежності медіа-структур від контролю держави.

З іншого боку, в XX в., Особливо в його кінці, стрімко поширюються інформаційні технології, що веде до інтенсифікації інформаційних контактів. Технологічний прогрес XXI ст. створює нові можливості по формуванню масової аудиторії внаслідок подальшого розвитку мас-медіа - преси, телебачення, Інтернету. Соціальні зв'язки в сучасних умовах все більш визначаються і опосередковуються інформаційними. Відмінність складається інформаційного суспільства від попередньої стадії розвитку виражається в різноманітті інформаційних потоків, розширенні медійного простору[22, с.38], в формуванні нового образу публічності - екрану.

Підхід Х. Арендт і Ю. Хабермаса пов'язує публічну сферу з політикою і виробленням політичних рішень, обґрунтовує домінування політичного плану, акцентує увагу на необхідних умовах забезпечення демократичних процедур. Але набув поширення й інший, не політизований підхід до розуміння публічної сфери. Його пов'язують зазвичай з іменами Річарда Сеннета, Кліффорда Гіртца, Ірвінга Гофмана і деяких інших дослідників. Публічність вони розглядають як можливість соціально взаємодіяти у соціальному житті «соціабельність» (з англ. – sociability).

У даній інтерпретації мова йде перш за все про збори (gathering) людей в якомусь реальному місці. Тобто публічний простір як урбаністичний концепт в звичному розумінні, публічне місце - це місце, де люди збираються і знаходяться разом якийсь час[19, с.117]. Публічна сфера трактується як простір, де мають місце «множинні незаплановані взаємодії», де незнайомі люди можуть зустрічатися насолоджуватися компанією один одного. Це реальні міські загальнодоступні місця, пристосовані для перебування публіки - в їх межах відбувається переважна більшість соціальних інтеракцій. Серед таких у великих і малих містах виступають місця масового скупчення людей - площі, вулиці, парки, сквери, торгові доми. Комунікативним простором стають відкриті міські

простору, там, де зустрічаються знайомі і незнайомі один з одним жителі цих територій, випадкові перехожі, туристи. Ця територія дозволяє людям знайти точки дотику, якийсь «спільну мову тротуару» (Джейн Джейкобс)[20. с. 460]. Фактично ці простору виконують роль наглядного майданчика, на якій люди можуть бачити один одного, знайомитися з поведінковими шаблонами, вивчати поведінку інших членів суспільства, отримувати досвід спілкування. У плані соціалізації це особливо цінно для молодих людей, для яких публічні простору служать полігоном у відпрацюванні комунікаційних навичок, є своєрідною школою, однією з важливих майданчиків соціалізації. Як відзначають дослідники публічних просторів, інформаційний ефект публічності універсальний, люди в місті можуть багато чого довідатися про оточуючих, «просто дивлячись один на одного» (Л. Лофланд).

Підсумовуючи результати дослідження публічний простір можна трактувати як фактор функціонування, що сприяє розмаїттю міського життя, як простору міського та політичного життя в модерному місті неможливо без аналізу взаємозв'язків щодо домінування, контролю, репрезентації та виключення, які забезпечують відтворення. Таким чином значно ускладнюється приватне протиставлення публічному, а державне – громадянському.

В першу чергу, публічний простір – це соціальний та просторовий конструкт, а також комунікативна зона, де відбувається інтеракція та комунікація між різними соціальними акторами, де кожен громадянин може прийняти комплексну участь у житті своєї соціальної групи.

1.2 Основні принципи формування публічних просторів: світовий та вітчизняний досвід

На практиці у модерному світі не завжди можна знайти реальний публічний простір із його характерними ознаками. Те, що ми воліємо такими розглядати, є ситуативними конструктами, що виникають і зникають. Це пов'язано із процесами приватизації та занепаду публічного (в тому числі й політичного) життя, розмиттям категорій і важливих аспектів соціального життя,

як-то публічного громадянина чи публічного місця. Так, через впровадження та набуття популярності інформаційних технологій і виникнення безмежної соціальної мобільності в містах умовного Заходу призводить до того, що публічний простір перестають мислити як статичне місце. Уходять в минуле традиційні антропологічні характеристики публічного простору – соціальні практики, притаманні конкретним місцям і просторам.

Французький антрополог Марк Оже близько двадцяти років тому назвав цей феномен «не-міцями супермодерності», – так він характеризує простори без ідентичності та історії, місця транзиту, споживання й невизначеності, місця з дуже обмежених інтерактивним характером. Транспортні вузли, термінали та вокзали можуть слугувати яскравим прикладом цієї концепції. Однак російський дослідник урбаністики та соціології Олег Паченков наголошує, що в модерних містах поняття «не-міць» можна екстраполювати майже на весь публічний простір, який має місто – в тому числі вулиці, площі й торговельні центри (що є фактично уніфікованими в усіх містах світу капіталістичні символічні простори), і будь-які інші території у місті, що «використовуються для руху, що стає головною функцією простору в епоху мобільності»[19, с.117].

Поняття «публічна сфера» і «публічний простір» тісно пов'язані з питанням співвідношення громадського і приватного в міській культурі. Більшість підходів до розуміння публічності базуються на розумінні всього публічного через протиставлення приватному і навпаки[18, с. 108]. Нижче за допомогою аналізу постараємося довести, що дана парадигма вступає в протиріччя із сучасною міською дійсністю. Об'єктній стороною дослідження є концепції публічної сфери, предметної - публічне міський простір в його історичної трансформації. Серед дослідників, що вибудовують свої концепції на дихотомії «приватне - публічне», необхідно виділити філософа Ханну Арендт і соціолога Річарда Сеннета. Їх роботи, присвячені детальному аналізу міської публічної сфери, на сьогоднішній день вважаються найбільш авторитетними

Сучасний етап розвитку міської культури по праву можна назвати часом зростання індивідуалізації, знеособлення повсякденних контактів. Це призводить до міського нерівності, погіршення стану публічних місць і іншим

проблемам в реалізації городянами своєї суспільно-культурного життя. Публічні міські простору як і раніше важливі для міського середовища, по-перше, в них зароджується і підтримується суспільне життя, по-друге, вони є маркерами здорового співтовариства городян. Громадські простору - основна сцена громадської культури - це дзеркало душі міста. Як фізичне місце воно створює певну перспективу сприйняття соціального життя[14, с.210].

При спробі пояснення процесів і явищ сучасності дослідники повинні прагнути зафіксувати світ як рухливий і плінний, а не як стабільний, при цьому враховуючи, що він утворений різномірної множинністю просторів. Мобільність в сучасному суспільному устрої проявляється в двох формах: фізичної (мобільні люди і об'єкти), і інформаційної (електронна комунікація), які суттєво впливають на зміну співвідношення між публічній і приватній сферами в сучасному міському співтоваристві[13, с.424]

Треба відзначити, що змішання цих сфер, відбувалося і раніше, коли багато хто з функцій приватного життя людини (економіка, господарювання) переходили у відання публічної сфери (політика і свобода волевиявлення)[14, с. 210] і навпаки. Така зміна пріоритетів неприпустима з точки зору традиційного розуміння публічного через протиставлення приватному. Представники політичних концепцій (Х. Арндт, Ю. Хабермас) визначають публічний простір як території, де можуть проходити дискусії і відкрите спілкування. До приватній стороні суспільства відносяться, ті простору, де виникає вирішення економічних і сімейних питань.

В умовах сучасної міської культури складно виявляти чіткі межі публічних просторів, але є можливість аналізувати зародження і протягом суспільного життя в динаміці. Для дослідження міської культури немає необхідності досліджувати фізичні простору, на предмет їх інфраструктури і можливостей, які сприяють або навпаки перешкоджають зародженню там суспільного життя. Якщо вивчати ці процеси з позиції їх плінності, динаміки і нестабільності, то можна розгледіти інші форми суспільного життя. «Публічна і приватна сфери змішалися, і це призвело до виникнення гібридного просторів»[15, с.172]. Виникають нові види публічних просторів (мобільні ярмарки, віртуальні

соціальні мережі, форуми і блоги); нові способи реалізації публічності в традиційних просторах, які в свою чергу змінюються в зв'язку з новими потребами індивідів (створення вай-фай доступу, мобільні предмети інтер'єру, що трансформуються конструкції); гібридні публічно-приватні простору, наприклад, бібліотеки з віддаленим доступом, парки з елементами віртуальної реальності, і т.п.

Цікавим є розглянути в зв'язку з цим публічний простір як зразок динамічно змінюється, штучно створеної середовища і пов'язаних з нею соціальних практик. Так чи новий цей феномен, що належить, по першому враженню, періоду Нового і Новітнього часу, як в даному середовищі підтримується «онтологічна безпека»? У більшості авторів, які займалися даною проблематикою, публічний простір інтерпретується як феномена урбанізації. І в статті мова також буде йти про європейську міському середовищі, однією з найстаріших цивілізаційних моделей, і, відповідно, про публічність європейської міського життя, її просторові характеристики. Публічний простір може рефлексувати як феномена культури, який має як емпіричний, так і глибокий філософський зміст, отже, підлягає розгляду в культурологічному та історичному плані. Випередити дослідження необхідно дефінування самого поняття, що дозволило б репрезентативно окреслити межі аналізу, поставити його в певні рамки. Виконання цієї природної процедури відразу ж натрапляє на відомі труднощі, оскільки в сучасній гуманітарній науці немає не тільки чітко фіксується, усталеної дефініції публічного простору, але і визначення публічності. Серед соціологів, філософів, культурологів не існує єдиного розуміння або однакового підходу до цього явища - публічність практично не дефінує. Є лише окремі уявлення, трактування, які не дають можливості метричної атрибуції або топографічної локалізації публічності. Більш того, в російській офіційної лексиці, в документах практично не використовується поняття «публічного простору», його замінює термін «відкритий простір», який має дещо інший смисловий контент.

Однією з найважливіших соціальних функцій міста як організованого простору є необхідність гармонізації суспільного організму, для чого необхідне

створення комфортного середовища проживання, в тому числі формування публічних просторів. Некомфортне середовище проживання для городян несе загрозу стабільності суспільства. І навпаки, дружній ландшафт, позитивні візуальні та емоційні враження дозволяють вибудувати діалог, служать цілям «соціального демпфінгу». Комфортна міське середовище, яка створюється впровадженням спеціальних технологічних, соціальних, містобудівних рішень, здатна в значній мірі пом'якшувати майнова нерівність городян, усувати жорстку залежність якості життя людей від рівня їх доходів.

Таким чином, ми встановили основні принципи формування публічного простору в сучасному міському середовище.

Висновки до розділу 1

Основні акценти при вивченні міського публічного простору як елементу урбаністичної традиції лежить в площині визначення понятійно-категоріального апарату сутності поняття «публічний простір» та особливостей ознак публічності, які характеризують його як демократичну урбаністичну традицію. Роль публічного простору у житті громади будь-якого міста значно зростає, тому що їх повсякдення життя пов'язане із міським способом щоденного використання громадських місць, комунікацій, та інших благ, які є навколо їх житлового комплексу. Аналіз в динаміці та міські трансформації публічних просторів дають на змогу виокремили основні характеристики: просторовість, публічність. Історично дана категорія існує у роботах класиків, які розуміють під нею демократичне міське управління урбаністичного способу життя.

Публічні простори в містах України активно та інтенсивно використовуються за допомогою нових приналежним їм функціям. змінюються. Здебільшого вони виступають територією для політичних заходів. Публічні простори видозмінюються в локальні місця, де громадяни само організують спільноти. Забезпечуються відновлювальні та ремонтні роботи для підтримки територій у належному стані. На жаль, в українських містах публічні простори набувають комерційного характеру, що не завжди співпадає з вподобаннями громадян. Але, це подекуди дає місту можливість розвиватись та залучати громадян до

туризму. Подальшого дослідження потребує зарубіжний досвід щодо публічних просторів українських міст, на основі досвіду якого буде можливість застосування сучасних особливостей у процесах міст нашої країни.

РОЗДІЛ 2. ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА ОПАНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

2.1 Проблема привласнення публічних просторів

Традиційна інтерпретація міського простору розглядає це як державну власність, загальний доступ до якої є правом громадян, які користуються комунікацією та інтеракцією в цьому просторі. Знайти насправді такі простори в сучасних містах майже неможливо через те, що у модерному світі характерно розмита межа між публічним та приватним. Як мінімум, якийсь аспект традиційного публічного простору буде відсутнім, коли ми розглядатимемо приклади таких просторів, як територія колишнього заводу в Києві на Теличці, де проходить фестиваль “Гогольфест”, або будь-який культурний простір із масовими подіями різноманітного характеру.

У наукових працях Маргарет Кон зосереджує свою увагу на інтерсуб'єктивність, що вважає важливим елементом просторів у сприянні взаємовідносин між людьми, та на згадану антитезу публічності та приватності, яка по-різному інтерпретується в різних політико-економічних теоріях. В ході аналізу американських публічних просторів, що вони були приватизовані, вона пропонує інше визначення публічного простору: вона каже про концепт на кшталт кластеру, що має три компоненти – власність, доступність і інтерсуб'єктивність. Такий підхід поєднує суперечливі визначення і дозволяє не випустити жоден із конститутивних компонентів. Можна уявити собі довгу пряму «міського простору», на «публічному» кінці прямій буде класичний та гарантований простір з комунікаціями в необмеженій кількості та реалізації прав громадян, а в «приватному» - власне, приватне приміщення, закрите для доступу для сторонніх. Між ними можна поставити всі ті гібридні простори, які мають гібридні функції: не відповідають всім критеріям традиційних публічних

просторів, втім і не є однозначно приватними, на кшталт кафе чи торговельних центрів.

Важливіше питання соціально-економічного характеру, пов'язане з публічним простором, ставлять так: «як закон визначає публічний простір і хто платить за нього?» Основою для нього стали численні американські судові справи в межах обмеження прав публічної реалізації свободи слова (Перша поправка Конституції США). Враховуючи характер прецедентного права, там функціонувала «Доктрина публічних форумів» (з англ. – Public-Forum Doctrine), що «включає в себе три режими публічності і використання публічних просторів»[10, с.34]:

- Quintessential (Traditional) public forum — спеціально створені для соціальних інтеракцій, публічного життя і реалізації громадянських свобод публічні простори;
- Non-public forum та Limited public forum — місця публічного характеру, де не всі громадські політичні активності дозволяються.

Юридична інтерпретація публічності чи приватності простору переводить проблему з академічної в законодавчу площину, адже керуючись законом, суди можуть заборонити перешкоджати реалізовувати громадянам політичні права у місцях, які це передбачають, таким чином юридично перетворюючи простір на публічний. Також може бути по іншому, коли суди забороняють активність громади у публічному просторі, який створений державою, що виключаючи їх участь та приналежність до публічної сфери. Такі випадки в контексті судових справ приводить Дон Мітчелл. Варто зазначити, що в українському законодавстві не передбачено визначення «публічного простору»; в нормативних і регуляційних актах, які стосуються міського управління, архітектури і планування міста, визначаються «простори громадського користування» без політичної конотації.

Занепад та відродження, ріст контролю з боку влади приватизації і

комерціалізації публічного простору – все це виступає в якості об’єкту аналізу і критики у політичному підході до розгляду означеної теми. Майк Девіс та Шарон Зукін на базі прикладів великих американських міст підкреслюють інтенсивну сек’юритизацію публічних парків та вулиць: мається на увазі регуляція поведінки та виключення з публічного простору «небажаних людей»[7, с.32] за допомогою поліції; про феномен «огорожених спільнот» – закритих для сторонніх приватних котеджних поселень, які мають власну інфраструктуру. «Останні традиційно виникають на привабливих територіях колись спільних парків, лісів і узбережь, приватизуючи їх»[8, с.46]. При цьому антитези «безпечний приміський простір», «приватний, контрольований, комфортний простір», «небезпечне місто», «некомфортні «публічні простори», «злочинність», «нетрі» використовувались в якості інструмента лобювання приватизації простору[9, с.29]. Приватизаційні процеси міського простору характерні і для сучасних українських міст. Посилення охорони та відчуження місць зазначається тим, що у містах значно більше просторів отримують ретельний нагляд через патрулювання і візуальний нагляд, що інколи призводить до контролю політичної активності з боку влади, а в інших – до оперативної реакції на «небажаних» людей, активності. Таким чином використовується і «громадський порядок»: влада може використовувати його як привід для згортання «небажаної» політичної активності – особливо яскравими є приклади сучасних владних режимів у Росії і Білорусі.

Економічна теорія і практика почали відводити приватному сектору роль головного фактора, що забезпечує динамізм і ефективність економічного розвитку країн. Раціональною моделлю почав визнаватися тип національної економіки, де забезпечуються максимальний простір для розвитку приватного капіталу і максимальна лібералізація умов його функціонування. 1970-80-ті роки для розвинених країн відмічені реалізацією масових програм приватизації державних об’єктів. Першою почала і найбільш послідовно завершила цей процес Великобританія. Програми приватизації в період здійснення так званої політики «рейганоміки» були започатковані навіть в США, де рівень державної власності та державного втручання в економіку був і без того незначним.

Масштабні приватизаційні проекти були здійснені у Франції (де це було особливо актуально внаслідок проведення соціалістами націоналізації після приходу до влади президента Ф. Міттерана, яка мала вкрай негативні наслідки для економіки), Італії, Німеччині, Греції, Португалії, Чилі, Ізраїлі тощо. Приватизація в Україні здійснювалася переважно в закритих, неконкурентних формах. «Закрита», або як її трактують «інсайдерська» приватизація, зумовила домінуючі позиції закритих акціонерних товариств, що й досі відчутно блокує залучення сторонніх інвестицій шляхом продажу акцій корпорацій. За даними ДКЦПФР, наприкінці 2010 р. кількість відкритих акціонерних товариств складала 9,18 тис., а закритих —19,44 тис. Інший наслідок обраних форм здійснення масової сертифікатної приватизації – розпорошення власності серед дрібних акціонерів, яких у 2000 році налічувалося приблизно 19 млн. чоловік, а зараз – близько 15 млн. чоловік. При цьому міноритарні акціонери фактично «відсічені» не тільки від формально належної їм власності, але й від операцій на фондовому ринку, що, звичайно, створює критичну масу незадоволених соціальними результатами приватизації.

Проблемні питання публічних просторів в українських містах та у світі в цілому стоїть дуже гостро. Негативні трансформації щодо публічного простору лише посилюються, а саме: приватизація елітами, комерціалізація, сегрегація (мігранти, бездомні), очищення міста за поліцейськими стратегіями від протестуючих активностей. Вулиці поглинають реклама та автомобілі, вони також відбирають тротуари, площі, набережні. Девелоперські стратегії погіршують стан існуючих публічних просторів, перетворюють їх в торгові майданчики, парковки. Щодо політики муніципалітетів - деякі міста демонструють позитивні і прогресивні підходи до розвитку публічних просторів, в першу чергу пішохідних зон, в той час коли Київ є прикладом не дуже гарних підходів у розуміння розвитку публічних просторів.

Одна з найбільших небезпек у сучасній українській урбаністичній традиції знеціненні публічних просторів та відповідність транспортним потребам, а також видалення соціальної активності[6, с.17]. Гарним прикладом індивідуалізації є саме приватний автомобіль, поряд з яким обертається місто.

Прогресивні міста стараються відмовитись від руху автотранспортним натомість Україна займає передові місця щодо кількості автомобілів, що і закладають при містобудуванні.

Містам у пострадянських країнах притаманні загальні тенденції приватизації і комерціалізації просторів, водночас і руху за повернення їх у сферу публічності. Ці процеси мають локальний вимір, тісно пов'язаний зокрема із різноманітним минулим. У якості прикладу можна навести жителів периферійних районів міста Київ які вважають торговельні центри одним із основних місць публічного доступного простору щодо товарів, надання послуг розваг, та є запорукою комфорту і безпеки.

2.2 Соціальні конфлікти навколо публічних просторів

Публічний простір в СРСР відрізнявся від публічного характеру місць такого ж спрямування в західних країнах: через те, що радянське законодавство не дозволяло і – тим більш – не регламентувало приватну власність на землю, приватне землекористування, будь-який радянський міський простір може бути розглянутий як «публічний»; контроль за практиками та користуванням, доступом до цього простору належав виключно державним інституціям. «Спільними» були радянські публічні простори в ті часи радше, ніж публічними: приналежність для всіх, але політичний контроль радянського тоталітаризму виключав будь-яку вільну діяльність на цьому просторі. Після смерті Сталіна радянське керівництво у плануванні міст повернулося до модерністської традиції, зокрема «функціонального зонування, масової житлової забудови та орієнтації на автомобільний рух, міські публічні простори ділились на три групи: систему суспільних центрів, систему магістралей і систему озеленення»[4, с. 56]. При цьому ретельно контрольовані публічні простори у радянській державі широко використовувались для артикуляції радянського стилю життя та регламентації поведінки. Активність на публічних просторах вміщала в себе

дозволені «зверху» форми спільних інтеракцій: державні свята, партійні і військові паради тощо, при цьому активність недержавна, неформальна та альтернативна (опозиційна) урядовій політиці припинялась та заборонялась. Інфраструктурні заклади та місця, які б ми воліли охарактеризувати як «публічні простори», слугували в першу чергу справі нормалізації радянської людини, «закріпленню і відтворенню радянського типу нормативності»[5, с.290].

Як вважають спеціалісти з пост-радянських трансформацій, міста колишнього СРСР (в першу чергу, ті, що залишились авторитарними після розпаду держави) використовують «зловживання публічністю». Це можна розуміти як процес охорони державою центральних міських просторів на кшталт площ під егідою збереження «публічності», через це ці простори залишаються зарезервованими для регламентованих владою типів офіційної діяльності. Разом з тим ігнорується право використання простору певних соціальних груп зі своєю метою або делегітимізується владою. Характерно, що влада оголошує себе єдиною можливим захисником офіційної «публіки», якій дозволено використовувати ці «публічні простори». При цьому наявна логічна хиба ідеологічного характеру, адже суспільство включає в себе різноманітні партикулярні категорії, які артикують різні види «публічності», і «багатьом з яких відмовляється у праві використовувати простір»[2, с.40].

Поширення урбаністики пов'язують із діяльністю соціальних рухів, насамперед антизабудовного і велосипедного характеру ініціатив. У 2007 році внаслідок смертельного ДТП велосипедиста заснували Асоціацію велосипедистів Києва, мета якої була в розбудові велосипедної інфраструктури. Того ж року був створений проєкт «Збережи старий Київ», яка сконцентрувала увагу на незаконні забудови на Пейзажній алеї та в інших значних місцях і, на жаль, припинила діяльність. «На початку 2010-х років у Києві відбувся масштабний протест проти перетворення Гостинного двору на торговий центр, в Одесі - кампанія «Генеральний протест» проти ухвалення нового генплану, а в Харкові - рух «Зелений фронт» проти вирубування дерев у Парку Горького»[3, с.15].

На початку 2010 року урбаністичний акцент перемістився на Захід, у Львів. Саме у Львові була проведена одна з перших краудфандінгових кампаній «Врятувати Меркурія», активісти якої зібрали більше 130 тисяч гривень для реставрації аварійної скульптури. Після цього виник проєкт «Дайте пройти!», в рамках якої гроші збиралися для встановлення стовпчиків проти паркування. Ця ініціатива згодом перейшла в урбаністичний рух Lurpeva.com, який популяризував і створював публічні простори, маніфестував сталу міську мобільність. Галицький активізм міського урбанізму знайшов продовження у кампанії з міського озеленення; Олександр Шутюк разом із соціологинєю Олександрою Сладковою, засновники цих фондаций, продовжили працювати над розвитком публічного простору в межах створеного при міській раді Відділу урбаністики, а згодом — Інституту просторового розвитку.

У десятих роках на урбаністику зробили ставку не тільки львів'яни, а також органи місцевої влади Києва та Вінниці. Департамент містобудування і архітектури КМДА заохотив до співпраці колишнього мера міста Богота Енріке Пеньялосу, а вінничани запросили швейцарського урбаніста Урса Томанна, за участі якого була розроблена Комплексна стратегія міського транспорту і просторового розвитку.

Не можна не відмітити участь німецьких фондів у розвитку української урбаністики. «З 2008 року в Києві діє Представництво Фонду імені Гайнріха Бьоля, пов'язаного з німецькою партією Зелених»[1, с.4]. В частині програми «Сприяння демократії» ця інституція надала підтримку багатьом урбаністичним ініціативам, включно з виданням збірки «Урбаністичні студії». 2009 року у Львові почав діяти проєкт Інтегрованого розвитку центральної частини міста та діяв спільно із міською радою та Німецьким урядовим товариством міжнародного співробітництва GIZ. GIZ розпочало співпрацю з Міністерством регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України у 2014 році, де німецькі експерти консультують і популяризують урбаністичні студії та проведення реформ, розробку стратегічних цілей й розвитку міст: Житомир, Полтава, Вінниця, Львів, Чернівці, Київ (Подільський район).

Висновки до розділу 2

Рішення щодо приватизації державного майна та системи управління об'єктами, що знаходять у їх власності є результатом негативізму суспільства. Невизначеність громадян щодо меж публічного простору занижує темпи розвитку корпоративної культури. Сучасний світ змінює призначення об'єктів публічного простору. Не розроблено єдиної цілісної стратегії приватизації, а отже і оптимальних її складових. Приватизація не відзначає прогрес встановлених реформ в Україні та підтверджує їх неефективність.

Приватна власність має конкурентні переваги для комерційної діяльності і вже аж ніяк не є оптимізаційним рішенням для суспільного простору, а лише потребує його реабілітації. Доцільно зосередити увагу на законодавчому рівні, а саме регламентувати приватну власність для підвищенні ефективності сучасних умов, що потребує економічний розвиток України. Зміцнення конкурентних переваг економіки, спрямованих на реабілітації суспільного простору створить привабливий розвитий публічний простір із позитивними наслідки соціально-орієнтованих громадян.

РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ АСПЕКТІВ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПУБЛІЧНОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ЗАКРИТИХ ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ МІСТА КИЇВ

3.1. Ідея дослідження

Ідея закритих дворів почала набувати популярність ще в середині 20 століття в США. Американський архітектор Дж. Пітман розробив план закритих вулиць Сент-Луїса, позичивши набірні англіїців, що хотіли створити приватні помешкання для еліти. На початку 21 століття ця ідея починає поширюватися в пострадянських країнах, де почала уособлювати в собі безпеку та статусність. В Україні значної популярності набуває індивідуальний підхід проектування житлових комплексів з урахуванням особливостей майбутніх мешканців на основі досвіду зарубіжного та вітчизняного житлового середовища. Але основи до організації житлового середовища лише починають зароджуватись в нашій країні, тому, у подальшому, вже самі мешканці видозмінюються місця користування публічним простором. Житлові комплекси потребують значних додаткових витрат для визначення особливостей мешканців та створення житлового середовища, призначеного для усіх верств населення. Соціально-орієнтований підхід забудовників подекуди залишає невдоволеними мешканців, зокрема у питаннях користування публічним простором людей, які не є мешканцями житлового комплексу. Забудовника прагнуть залучення більшої кількості інвестицій, але часто не виконують своїх обіцянок у кінцевому результаті, особливо до організації прибудинкової території. Відтак територія житлових комплексів є прямому доступі всіх охочим, що обурює мешканців. Порушуються права мешканців щодо приватних просторів у межах власних житлового комплексу. Мешканці, купуючи житло у забудовника, прагнуть приватності території, а не набуття її суспільного значення.

Так виникає проблема відмежованості в межах міста, адже єдність міського простору повністю стирається парканами та огорожами. Тим самим руйнується концепція міста, за якою воно існує тільки тоді, коли відбувається взаємодія між його жителями, а саме місто перетворюється на купу анклавів, населення яких не довіряє і боїться всіх, хто не живе на їхній території.

Метою мого дослідження було визначити соціальні аспекти правопорушень публічного простору мешканцями закритих житлових комплексів щодо можливості користуватися публічним простором житлового комплексу тим, хто в ньому не мешкає.

Об'єктом дослідження є мешканці закритих ЖК. Предметом виступають соціальні аспекти правопорушень публічного простору мешканцями ЖК щодо можливості користуватися публічним простором житлового комплексу тим, хто в ньому не мешкає.

Респондентами виступили мешканці житлових комплексів міста Київ, а саме:

- ЖК Комфорт Таун – 4 особи;
- ЖК Нова Англія – 3 особи;
- ЖК Сонячна Брама – 2 особи;
- ЖК Парк Авеню – 1 особа.

В опитуванні приймало участь 10 осіб, з них: 5 чоловіків та 5 жінок. З них всі проживають у закритих або частково закритих житлових комплексах.

Гіпотези дослідження наступні:

- Гіпотеза №1: головною перевагою закритих комплексів жителі ЖК відзначатимуть безпеку.

- Гіпотеза №2: догляд за прибудинковою територією відіграє значну роль в ідентифікації ЖК як своєї території.

- Гіпотеза №3: мешканці закритих ЖК не відносять простір ЖК до публічного.

- Гіпотеза №4: мешканці закритих ЖК переважно незадоволені сучасним станом публічного простору в місті Київ

3.2 Результати дослідження.

Перевагами закритих територій респонденти відзначили наступні:

- підвищення рівня безпеки у власників квартир, отримання комфортної

території з охороною та відеонаглядом;

- можливість ідентифікувати сусідів через відсутність сторонніх людей та доступ до території осіб за пропускною системою;
- затишок, спокій та тиша, що створює престиж житлового комплексу;
- невелика кількість авто, що внесені до бази житлового комплексу, врегулювання руху та паркування автотранспорту на території;
- підвищення рівня культури та чистоти прибудинкової території;
- відмежованість від, наприклад залізної дороги чи Харківського шосе.

Виявлено максимальний позитивний рівень адаптації до умов закритого житлового комплексу. Поряд з цим респонденти відзначають і наступні недоліки:

- ускладнення щодо відвідування, підтвердження, зустрічі власних гостей та доставку;
- перекриття без можливості доступу до коротких шляхів виходу, що утруднює та збільшує час добирання на роботу.

Проте переваг відзначено більше ніж недоліків. Відтепер власники стараються самостійно доглядати за власною територією створюючи групи активістів, а саме: не смітити в комплексі, доглядати за чистотою та виконанням послуг, які надають комунальні служби та інше. Значна частка догляду за прибудинковою територією закріплена за комунальними службами, в обов'язки яких входить: відведення спеціальних місць для відпочинку та вигулу тварин і догляд за цими територіями, прибирання та підтримання чистоти у комплексі, ремонтні роботи та інше. Послуги житлово-комунальних служб не дають необхідного комфорту для мешканці, тому подекуди створюються ініціативні групи по догляду за територією. 4 з 10 опитаних осіб вважаю підтримку комплексу в належному стані спільною справою мешканців. 6 респондентів зауважують, що це обов'язки житлово-експлуатаційної служби і кожної людини особисто. Проведене дослідження обґрунтовує необхідність врахування потреб мешканців при проектуванні подальших соціально-орієнтованих житлових комплексів забудовниками.

Змінились пріоритети цінностей суспільства, відіграє роль не лише купівля житла, а й культурно-побутове обслуговування житлового комплексу та його захист. Комфорт та престиж набуває вагомого значення. Особливо це

При закритті території мешканці прагнуть зберегти благоустрій території, який отримали від забудовника: спортивні, дитячі майданчики, символи та атрибути житлового комплексу (наприклад: брама в ЖК Нова Англія, фонтан в ЖК Парк Авеню).

Закритий житловий комплекс функціонально створює розмежування між вулицею і територією житлового комплексу. Житловий комплекс – це приватний простір спільного володіння мешканців. Це створює безпеку для дітей, які граються на дитячих майданчиках, а також у їх мам без страху відпускати дітей у двір, літнім людям гуляти на свіжому повітрі. Попри закриту територію доволі часто, зазначають респонденти, відзначають присутність сторонніх осіб 4 респондента, ще 4 – дуже рідко, 2 респондента – взагалі не звертають на це уваги. Закриті житлові комплекси створюють проблеми, коли встановлюють ворота та огорожі, адже на перших поверхах завжди розташовуються об'єкти обслуговування, доступ до яких перекривається з вулиці і вони повинні інтегрувати новий функціонал для подальшої своєї діяльності.

На питання «Що Ви можете/плануєте зробити, щоб облагородити територію?» 5 із 10 опитаних відповіли, що житловий комплекс є комфортним для проживання і немає нагальної потреби для змін. Це обумовлене термінами проживання опитаних в житлових комплексах (до 1 року – 4 особи, 1 – 3 роки – 5 осіб, та більше 3 років – 1 особа та загалом достатньо нової забудови. Поряд з цим 50 % опитаних вважають озеленення території, підстригання газонів, встановлення смітників, сортування сміття, реставрація дитячих майданчиків, тощо важливою мірою вдосконалення території.

Публічний простір має суспільне значення для всіх громадян щодо його користування. З цим твердженням погоджується 100 % опитаних, так як всі жителі міста сплачують податки, а тому мають право користування публічним простором як і жителі житлового комплексу. При цьому 1 респондент, а саме

мати однієї дитини відчуває потребу в безпеці, коли бачить на території публічного простору навколо власного будинку людей, які не мешкають в житловому комплексі. Це спричинене страхом відпустити дитину гуляти самою. Решта не вбачають проблеми з безпекою при візуалізації сторонніх людей на території публічного простору. Хоча, при цьому 6 з 10 осіб часто бачать на території публічного простору неподалік від житлового комплексу протизаконні дії у вигляді розпиття алкогольних напоїв, бійок хуліганських дії, графіті тощо. Проте більшість опитуваних нейтрально до цього ставиться, адже це не відбувається на самій території житлового комплексу. 40 %, тобто 4 особи взагалі не помічали будь-яких дій поряд з територією житлового комплексу, що становить публічний простір.

Для збереження архітектури власного житлового комплексу та як гарант комфортного життя (ніколи не знаєш з якими намірами люди заходять на територію, просто погуляти чи нашкодити) респонденти вважають необхідним обмежувати можливості користування публічним простором жителям інших житлових комплексів, 7 з 10 осіб. Лише 3 особи зазначають, що непогано було б започаткувати тенденцію спільного користування та збереження чистоти на території публічного простору, такої як місцевий стадіон чи тенісні майданчики та інше. Але, на жаль, існує невпевненість чи вдасться комплексу суспільно здійснювати обов'язки та існує ймовірність користування майном неблагополучного контингенту людей без певного місця проживання. Практична сторона особистої, як власника, заборони або перепони в користуванні простором навколо дому людям, що не мешкають в даному житловому комплексі відзначалась в забороні здебільшого розпиття алкогольних напоїв – 3 особи, що становить 30 % від загальної вибірки респондентів. 7 осіб відзначили, якісну роботу охоронної служби, яка слідкує за порядком та не дає стороннім особам, таким як туристи, студенти, діти потрапити на територію.

Як наслідок 4 особи не задоволені сучасним станом публічного простору в місті. Один респондент запропонував формат, коли вдень можна проходити будь-якою територією міста і, тільки ввечері, закривати житлові комплекси. Це зумовлено тим, на його думку, що саме ввечері люди повертаються з роботи

додому і хочуть розслабитися алкогольними напоями, погуляти з дітьми і т. д., саме тому житлові комплекси увечері має бути закритим. Але в нас так не роблять, в нас кожний ЖК новий, елітний чи ще якийсь – майже всі вони огороджують свою територію. Недостатня кількість місць паркування обмежують рух людей на тротуарах, неможливо пройтись і не наштовхнутись на компанію, яка випиває чи слухає гучно музику, велика кількість сміття і людей без певного місця проживання створює перепони. Чітке розмежування території приватного та загального користування визначає, що респонденти при відповіді на питання «Чи могли б Ви назвати територію Вашого житлового комплексу публічним простором?» відповіли так – 2 особи, ні – 8.

Результати проведеного дослідження підтверджують думку про прагнення мешканців до обмеження користування простором житлового комплексу осіб, що не мешкають в ньому.

Таким чином, гіпотези № 1 і № 3 підтверджені, а № 2 і № 4 спростовані.

Підсумовуючи проведене дослідження та отримані результати дають змогу зробити висновки, що навколо власної території житлового комплексу можна створювати стадіони, сквери, рекреаційну зону, якими можуть користуватися всі бажаючі. При цьому необхідно створити правила суспільного користування такими територіями і забезпечення їх в належному стані.

Варто сприяти та заохочувати проводити час жителів на території. Як наслідок буде розширюватись інфраструктура та умови життя, а саме: відкриття розважальних комплексів, закладів харчування, магазинів тощо. Жителі комплексів повинні власноруч розвивати власні території і не створювати перешкоди парканами. Розташовані на їх території бізнеси також будуть облагороджувати територію освітленням, озелененням та іншим, що лише додасть престижу житловому комплексу. Всі вжиті заходи розвинуть і район навколо власного житлового комплексу, що стане хорошим бонусом та лише додасть вартості квартирам при можливому продажі. Жителі повинні проявляти інтерес до громадської діяльності, підвищувати рівень відповідальності, регулювати порядок, а не закриватись від усіх та збільшувати рівень недовіри.

Наразі забудовники будують велику кількість житлових комплексів

закритого типу і це створює труднощі пошуку найшвидшого та оптимального маршруту для проїзду, а подекуди навігатори взагалі прокладають маршрути через закриті житлові комплекси, що збільшує час маршрути та потребує зміни траєкторії руху, адже не можна заїхати на дану територію.

Висновки до розділу 3

Дослідження проводилось на базі думок опитаних мешканців, які проживають в ЖК Комфорт Таун; ЖК Нова Англія; ЖК Сонячна Брама; ЖК Парк Авеню в загальній кількості 10 осіб віком від 22 до 41 року (5 чоловіків і 5 жінки). Зазначені житлові комплекси є закритого типу. Респонденти надавали відповіді щодо питань доцільності обмеження можливостей користування публічним простором інших громадян.

В ході аналізу було виявлено, що мешканці мають бажання обмежити публічний простір, що спричинене появою шумних компаній, які розпивають алкогольні навої, безпекою для прогуляної власних дітей, а також для виключення потрапляння на територію невідомих людей або людей без конкретного місця проживання, що підвищує вірогідність збільшення сміття, псування об'єктів на території та створює небезпеку пересування.

Разом з цим мешканці відзначають і появу труднощів, які проявляються в ускладненні пошуку найбільш оптимальної, зручної та швидкої траєкторії руху з будинку на роботу, що збільшує їх дорогоцінний час та спричиняє затримку. Також це стосується важкої процедури для потрапляння на територію власних гостей та служб доставок.

Отримані результати дають можливість стверджувати, що необхідно створювати стадіони, сквери, зону відпочинку за якою повинні доглядати та забезпечувати їх належний стан. Це можливо створивши правила спільного користування, що буде сприяти спільному часу проведення жителів на території. Власноруч розвинувши власні території, збільшиться привабливість району та видозміниться інфраструктура навколо житлового комплексу, що забезпечить облагороджування територій, підвищить рівень відповідальності за неї.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретичних основ соціальних аспекти щодо публічних просторів в Україні можна зробити наступні висновки.

Публічний простір є багатогранним та привертає увагу для соціологічних досліджень, кого цікавлять суспільні взаємовідносини в певному осередку міста.

Саме за таких умов проявляються особливості соціалізації: толерантність, цінності, відкритість, конфліктні ситуації, пріоритетні орієнтири. Сприйняття один одного відбувається у взаємовідносинах, тоді ж й ідентифікується соціальна позиція щодо публічного простору. Публічний простір переплітає економічні, політичні та соціальні відносини. Дослідження проведено в умовах сьогодення виявило низку змін та трансформації в сучасним взаємозв'язках та взаємозалежностях.

Проаналізовано основні принципи формування суспільного (публічного) простору та виявлено, що сучасне розвинене місто потребує ефективного управління ним для підвищення привабливості до нього для майбутніх інвесторів та населення зокрема. Інвестиції у місто в перспективі принесуть новітню інфраструктуру та технології, тому люди повинні бути зацікавлені у розвитку свого міста, створювати всі умови для його процвітання: екологічні, соціально-орієнтовані, економічні, політичні та інше. Всі вжиті заходи забезпечать позитивний результат та зростання фінансово-економічних та соціальних показників, адже публічний простір найголовніший індикатор якості та оцінки місцевого середовища.

На новому суспільному просторі зрушень зазнала функція власності відбувається приватизація українських об'єктів, що спричиняє монополізацію і необхідність в розробці захисту своєї безпеки. Міський простір повинен зберігати свою доступність. Приватизація закриває доступ до таких об'єктів шляхом формування державних власників. Але по праву громадянам України повинен надаватись доступ. Неоднозначно громадяни реагують на приватну власність та відповідних процесів. У ході приватизації відбуваються злочинні дії що знижують рівень довіри та масштаби зафіксованих зловживань не дають

новому витку руху в напрямі суспільного прогресу.

Застосування соціальних норм зумовить поширення урбаністики. Почали розробляти стратегії міського просторового розвитку. Участь німецьких фондів надала великий поштовх у розвиток української урбаністики. Цей інститут надав підтримку значній кількості урбаністичним ініціативам. Інтегрувались проекти розвитку міста та діяли завдання регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України. Німецькі експерти популяризують урбаністичні студії, консультування та навчання розробці стратегічних цілей та ефективного розвитку міст України.

Результати емпіричного дослідження респондентів мешканців житлових комплексів міста Київ: ЖК Комфорт Таун – 4 особи; ЖК Нова Англія – 3 особи; ЖК Сонячна Брама – 2 особи; ЖК Парк Авеню – 1 особа проводились в загальній кількості 10 осіб, з них: 5 чоловіків та 5 жінок. Всі зазначені особи проживають у закритих житлових комплексах. Заповнивши анкету вони підтвердили нашу гіпотезу щодо бажання мешканців відгородитись та створити обмеження у праві користування публічним простором житлового комплексу осіб, що не мешкають в ньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анатомія міста: Місто і оновлення. (2013). Київ: Представництво Фонду ім. Гайнріха Бьолля
2. Axenov K., Brade I., Bondarchuk E. (2006). *The Transformation of Urban Space in Post-Soviet Russia*. London & New York: Routledge
3. Котуков О. Теоретичні засади формування публічного та публічно-політичного просторів. Ефективність державного управління. Collection of scientific works. 2015. Issue 43 “Efficacy Public Administration”
4. Kohn, Margaret (2004). *Brave New Neighborhoods. The Privatization of Public Space*. New York and London: Routledge
5. Engel, Barbara (2007). Public space in the “blue cities” of Russia. In: Stanilov, Kirill (Ed.). *The post-socialist city: Urban form and space transformations in Central and Eastern Europe after Socialism*. Dordrecht, The Netherlands: Springer, pp. 285-300
6. Auge, Marc (1995). *Non-Places. Introduction to an Anthropology of Supermodernity*. London & New York: Verso
7. Грищенко М. Публічний простір міста як об'єкт соціологічного дослідження. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Соціологія». 2016. Вип. 1. С. 31–38.
8. Sharon Zukin. *The cultures of cities*. Cambridge, MA : Blackwell, 1995.
9. Sharon Zukin. *Naked city : the death and life of authentic urban places*. Oxford ; New York : Oxford University Press, 2010.
10. Мельников М.В.. "Приватизация государства: понятие и феномен" Теория и практика общественного развития, no. 14, 2015, pp. 33-36.
11. Мельников Михаил Васильевич. "Социологическая семантика приватизации" Теория и практика общественного развития, no. 1, 2017, pp. 69-71.
12. Sheller M., Urry J. *Mobile Transformations of Public and Private Life // Theory, Culture and Society*. 2003. № 3. P. 107-125

13. Зукин Ш. Культура городов. М.: Новое литературное обозрение, 2015. 424 с.
14. Sheller M., Urry J. The New Mobilities Paradigm // Environment and Planning A. 2006. № 2, P. 207–226.
15. Урри Дж. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия.
16. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012. 336 с.
17. Паченков О. Публичное пространство города перед лицом вызовов современности: мобильность и «злоупотребление публичностью» // Новое литературное обозрение. 2012. № 5 (117)
18. Лебедева Е.В. Публичное пространство постсоветского города: возможности для развития социальности и «кризис публичности» // Журнал социологии и социальной антропологии. 2017. Т. XX, № 1 (89). С. 107-115.
19. Паченков О. Публичное пространство города перед лицом вызовов современности: мобильность и «злоупотребление публичностью» // Новое литературное обозрение. 2012. № 5 (117)
20. Джекобс Джейн. Смерть и жизнь больших американских городов = The Death and Life of Great American Cities / пер. Леонид Мотылев. М.: Новое издательство, 2011. 460 с.
21. Хабермас Ю. Вовлечение другого. Очерки политической теории. СПб.: Наука, 2001. 418 с.)
22. Фарман И. П. Социально-культурные проекты Юргена Хабермаса / Рос. акад. наук. Ин-т философии. — М.: ИФ РАН, 1999.
23. Арендт Х. Vita activa, или О деятельной жизни. СПб.: Алетейя, 2000. С. 66
24. Современная западная теоретическая социология: Реф. сб.: Вып.1. Юрген Хабермас. 1992
25. Гофман И. Представление себя другим в повседневной жизни / пер. А.Д. Ковалева М., 2000. 304 с.

26. PRINCIPLES OF URBANISM [Електронний доступ] URL:
<http://www.newurbanism.org/newurbanism/principles.html>
27. Chase, John (1999). Everyday Urbanism [Електронний доступ] URL:
Chase, John (1999). Everyday Urbanism
28. Urban Planning [Стаття] [Електронний доступ]: URL:
<https://www.britannica.com/topic/urban-planning>
29. Будгенплан // Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р. А. Шмиг, В. М. Боярчук, І. М. Добрянський, В. М. Барабаш ; за заг. ред. Р. А. Шмига. — Львів, 2010. — С. 40.
30. Основи урбаністики : Навч. посіб. для студ. У 2-х ч. Ч. 2. Розпланування та забудова міст / Б. С. Посацький; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л., 2001. 49 с.